

El segle de les dessaladores

A Canal 9, la fèrria caserna on viuen atrinxerats els posicionaments més abassegadors pro-transvasament de l'Ebre; allà

on el PP sembla tenir un extens gabinet de premsa a la seua disposició; allà mateix, un dels seus, Rafael Ferrando, l'home de l'empresa al País Valencià, es va desmarcar per primera vegada del discurs unívoc que des de la Generalitat Valenciana mantenen respecte a l'aigua. El passat dimecres 2 de febrer, al programa *Bon matí*, el president de la Confederació Empresarial Valenciana instava el Govern espanyol a aplicar el seu programa AGUA (Actuacions per a la Gestió i la Utilització de l'Aigua), i aparcava així la tanqueta des d'on han fet costat a l'executiu valencià.

Els empresaris volen aigua, accepten sense entusiasme –però accepten– la proposta de la ministra de Medi Ambient, Cristina Narbona, i deixen tot sol el PP clamant per l'aigua de l'Ebre, una lluita quixotesca que no abandonarà, coneixedor que li resulta molt rendible electoralment. Avui, en aquest dur hivern, es veu amb llunyania l'assolellat diumenge 2 de març passat, quan –en plena campanya electoral espanyola– polítics, empresaris, tennistes i periodistes menjaven paella pagada amb diners públics en un passeig de l'Albereda de València ple com un ou de gent i pamflets que exigien “*agua para todos*”.

Es cert que contrasta la rapidesa del Govern Zapatero a derogar els articles del PHN referents al transvasament amb la lentitud amb què han presentat mesures alternatives. Des del Ministeri de Me-

di Ambient admeten que la transició no ha estat fàcil, i aquest temps l'han aprofitat els defensors de l'antic PHN per fer-ne apologia.

El programa AGUA afecta el País Valencià i –excepte les comarques de Lleida– el Principat. En total, 65 actuacions, de les quals només nou tenen a veure amb el dessalatge. Predomina la millora de gestió dels recursos hídrics i de la qualitat de l'aigua que se n'obté.

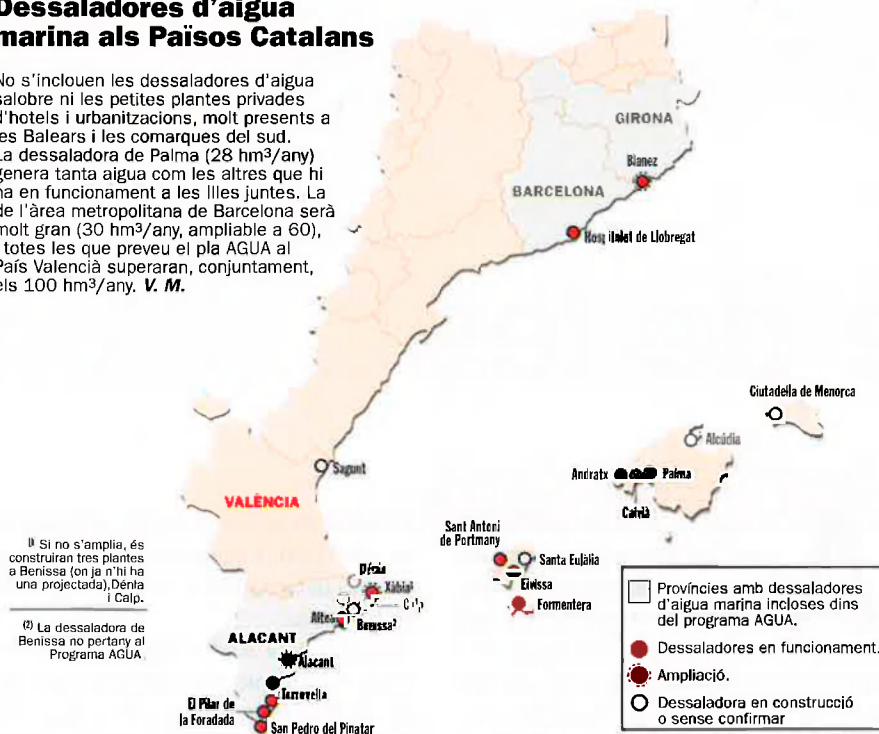
Pel que fa al dessalatge, no és un fenomen nou entre nosaltres. Els últims temps ho ha semblat, amb la demonització que se n'ha fet des de diversos sectors –llegiu acarnissats partidaris del transvasament de l'Ebre–, però res d'això. A Palma, Calvià, Andratx, Sant Antoni de Portmany, Vila d'Eivissa, Formentera, Blanes, Alacant i Xàbia ja funcionen plantes dessaladores d'aigua marina. A més, hi ha dessaladores d'aigües salobres a Dénia –dues– i a Palma. I no comptem les desenes de dessaladores privades que hi ha en bastants hotels de les Illes –moltes sense permís–, que possibiliten als propietaris estalviar-se uns diners en aigua que pagarien caríssima per l'elevat consum.

Mites erronis. La notable reducció de despesa energètica que han experimentat les dessaladores desmunta una de les teories dels que s'hi oposen. L'avanç de la tecnologia –amb la introducció de l'osmosi inversa, que separa l'aigua dolça a través d'una membrana pressionada per èmbols, membranes que, a més, cada vegada són més fines i barates– ha fet que el consum de les plantes s'haja reduït a la

El programa AGUA ja viu entre nosaltres. De les 100 mesures que s'han de prendre destaquen amb força les dessaladores, la principal resposta del Govern socialista als problemes d'aigua del litoral mediterrani. Una solució ben vista per molts experts però que de poc servirà sense un control més estricte del desenvolupament.

Dessaladores d'aigua marina als Països Catalans

No s'inclouen les dessaladores d'aigua salobre ni les petites plantes privades d'hoteles i urbanitzacions, molt presents a les Balears i les comarques del sud. La dessaladora de Palma (28 hm³/any) genera tanta aigua com les altres que hi ha en funcionament a les Illes juntes. La de l'àrea metropolitana de Barcelona serà molt gran (30 hm³/any, ampliable a 60), i totes les que preveu el pla AGUA al País Valencià superaran, conjuntament, els 100 hm³/any. **V. M.**

Si no s'amplia, es construiran tres plantes a Benissa (on ja n'hi ha una projectada), Dénia i Calp.

La dessaladora de Benissa no pertany al Programa AGUA.

□ Províncies amb dessaladores d'aigua marina incloses dins del programa AGUA.
● Dessaladores en funcionament.
● Ampliació.
○ Dessaladora en construcció o sense confirmar

meitat en l'última dècada, i que en la pròxima se situa al voltant dels 2,5 kilowatts hora per metre cúbic, sensiblement per sota dels 3,3 kwh/m³ que haurien calgut per bombejar l'aigua de l'Ebre fins a Villena. Avui, la dessaladora de la badia de Palma consumeix 3,78 kwh/m³ en tot el procés, tenint en compte que està a cinc quilòmetres de la mar.

Traduït a diners, els costos ara van dels 0,41 als 0,50 euros per metre cúbic. D'aquí deu anys es calcula que el preu s'estabilitzarà entre els 0,30 euros l'aigua de mar i els 0,20 la salobre, extreta d'aquífers amb continguts salins. Fa deu anys, el cost era de 0,75 euros per metre cúbic. L'ús del petroli en el dessalatge als països de l'Orient Pròxim ha difós la idea que aquest era un sistema luxós.

El cicle de vida és el tercer àmbit que cal analitzar. Cada secció de l'equip té diferents expectatives d'ús. Així, les membranes serveixen per a cinc anys; els equips mecànics i elèctrics –per exemple, les bombes–, per a quinze; i l'obra civil –conduccions, dipòsits, etc.–, més de 25, i, en alguns casos –com els pous–, mig segle. “Cal amortitzar cada part segons la seua vida útil, i no tot a catorze anys, com es fa ara”, assenyala Antonio Estevan, consultor ambiental i enginyer de la Fun-

dació Nova Cultura de l'Aigua. Aquest és un dels grans reptes del dessalatge.

Per últim, hi ha recels per l'efecte perniciosos que les plantes dessaladores poden tenir sobre l'ecosistema marí. La salmorra, la deixalla del dessalatge, no té contaminants, són les sals naturals concentrades, però poden danyar la posidònia. Perquè no faça mal, s'envia allà on la profunditat és molt gran i la posidònia no pot viure per manca de llum. Estevan, a fi d'estalviar la despesa que significa aquest enviament, proposa col·locar dessaladores “davant zones marines desproveïdes de posidònia de manera natural, o bé perquè no ho permet el substrat marí, o bé per estar davant desembocadures de rius, rambles o torrents, com passa a la badia de Palma –la dessaladora més gran d'Europa amb 63.000 m³ cada dia de capacitat–, que ho fa davant la desembocadura d'un torrent”.

Les inspeccions sobre la correcta ubicació de les dessaladores corresponen als governs autonòmics, i al País Valencià la batalla de l'aigua podria arribar a un paroxisme extrem: fonts consultades per aquest setmanari parlen de possible mala fe dels inspectors, ja que qualsevol mínima desfeta del medi ambient seria utilitzada contra el dessalatge.

Illes punteres. El primer Govern de Jaume Matas decidí l'any 1998 engegar l'“operació vaixell”: tres dies cada la setmana transportava aigua de l'Ebre a Mallorca. L'endeutament va vorejar els 30 milions d'euros, que encara paguen a les tarifes els ciutadans beneficiaris, però va servir per arraconar complexos. Pocs mesos després, amb el Govern del Pacte de Progrés, s'encetava la dessaladora de Palma, que ofereix aigua de més qualitat.

Matas ja dirigia el Ministeri de Medi Ambient quan s'impulsà la creació d'una dessaladora a Ciutadella de Menorca, que al principi va rebre el rebuig del Consell Insular. Al 2005, hi ha sis dessaladores d'iniciativa pública a les Illes, i quatre més en construcció. L'aigua que proporcionen no té restriccions d'ús.

L'impacte ambiental és mínim. A Calvià (Son Ferrer) i Eivissa (al port, prop de la central tèrmica) les plantes tampoc no estan a tocar de la mar, cosa que augmenta els costos però evita que estiguen exposades als ulls dels preuats turistes. Les Balears i les illes Canàries produeixen el 80% d'aigua dessalada de l'estat.

Mar de dubtes. “Si tot val, si qualsevol requalificació val, no hi haurà miracle que valga.” Una frase de José Luis Sánchez Lizaso –doctor en Ciències Biològiques a la Universitat d'Alacant, on també treballa a l'Institut de l'Aigua–, que alerta sobre el perill d'alliberar la demanda sense pensar en els límits del territori. “Per als polítics, com més aigua, millor, però els usos han d'estar justificats, han d'entrar dins d'un programa d'ordenació.”

A molts valencians, la paraula dessalació els produeix neguit. Tant de parlar de l'aigua de l'Ebre, tant de guaitar amb bombo i platerets la seua vinguda, i tanta mala imatge que s'ha venut de la dessalatge, que el “pla Narbona” no il·lusiona. Així, no estranyen casos com el de Xàbia (Marina Alta), on l'Ajuntament va aprovar la creació d'una dessaladora el 1999 –en funcionament des del 2002–, amb el suport de tots els partits, pagada pels veïns. Fa mesos, sense cap reticència, s'aprovà la seua ampliació –tot i que només funciona a mig rendiment–, però ara l'equip de govern –format pel PP i els grups independents GIX i CpX– vol que

l'estat compra la planta a un preu elevadíssim i que Xàbia reserve drets preferents sobre l'aigua. El canvi d'opinió del PP ha sobtat. Aquest 10 de febrer hi havia prevista una reunió dels pobles afectats amb Aquamed –l'empresa estatal que s'ocupa de l'aigua–. I és que Narbona, com a alternativa, preveu construir plantes a Dénia, Calp i Benissa.

Benissa (Marina Alta), també en mans del PP, s'avançarà als plans estatals. La Conselleria d'Infraestructures –la Generalitat Valenciana– ja ha previst una desaladora al terme... que permetrà edificar els 400.000 m² verges que queden. Una demostració més del risc que comporta lligar dessalació i urbanització.

Tot això busca un objectiu clau: arribar reduint el pes del transvasament del Xúquer al Vinalopó, ja que el primer riu no va sobrat d'aigua. L'alternativa és que el Baix Vinalopó, l'Alacantí i la Marina Baixa facen servir aigua dessalada per als usos turístics i residencials (fins als 85 hm³ anuals que preveu AGUA), i aigua reciclada per als usos agraris.

Segons ha pogut saber aquest setmanari, tot i que encara no ha transcendit, a Sagunt (Camp de Morvedre) també s'estudia la possibilitat de posar en marxa una nova desaladora, en aquest cas associada a la nova central tèrmica de cicle combinat del municipi.

Oci i negoci. Les segones residències i els camps de golf pagaran l'aigua, segons ha explicat el Govern espanyol, entre 1,10 i 1,30 euros el metre cúbic, mentre que per als agricultors el preu oscil·larà entre 12 i els 30 cèntims. Una dada que no aturarà la proliferació imparable d'aquests espais d'oci.

N'hi ha que parlen de l'aigua com el nou or blau. Potser no van desencaminats: només el 2,5% de l'aigua de la Terra és dolça, i el 75% de la població viu a menys de 100 quilòmetres de la costa. Amb la saturació, com més va més exagerada que pateixen moltes zones de litoral, el subministrament d'aigua es converteix en un àmbit de negoci puixant, i en aquest sentit, les desaladores poden representar una font d'ingressos enorme per als grans transatlàntics empresarials.

Perquè cada gran holding té la seua empresa dedicada a l'explotació de l'aigua:

Interior de la planta desaladora situada prop de la badia de Palma de Mallorca, la més important de tot l'estat. A les Balears, com a les Canàries, no els ve de nou, el dessalatge.

Fomento de Construcciones y Contratas (a través d'Aqualia), ACS (amb Tedagua), Ferrovial (Cadagua), Acciona (Infilco), OHL (Inima), Sacyr-Vallehermoso (Sadyt) o Abengoa (Befesa), entre d'altres, ja estan situades al sector, i ara fan comptes dels diners que recaptaran amb les desaladores, que multiplicaran per tres el negoci de l'aigua. Hi ha pastís per a tots ells –els contractes poden ascendir als 1.500 milions d'euros en la vintena de plantes de nova creació– i les unions temporals d'empreses encara el repartirà més. La concessió a les plantes pot doblar l'actual termini i allargar-se fins als 35 anys. Això ha provocat l'interès de dues grans multinacionals europees (l'alemanya RWE i la francesa Degremont) per entrar-hi amb força.

Cadagua (20% del total) i Tedagua (19%) tracten gran part de l'aigua dessalada actualment a l'estat espanyol, el quart més fort del món en aquest sector. Algunes d'aquestes companyies exporten tecnologia i s'han implantat al Magrib i Sud-amèrica, però també a Egipte o Turquia i a la Gran Bretanya.

D'ací pocs dies es coneixeran quins seran els executors de les noves instal·lacions. Algunes firmes faran un negoci redó, ja que van haver de ser indemnitzades amb el 5 o 6% de les obres adjudicades del derogat transvasament i ara tor-

naran a ser beneficiades amb projectes desaladors.

Igualment, hi ha empreses nord-americanes i japoneses especialitzades en la fabricació de membranes que en resultaran afavorides, com passarà amb moltes empreses basques i madrilenyes dedicades a béns d'equip.

Antonio Estevan afegeix que "donat el volum de demanda previst en el mercat mundial de dessalatge, estan en joc moltes desenes de milers de llocs de treball directes i indirectes en aquesta indústria, dels quals una bona part podrien localitzar-se a l'estat espanyol si es desenvolupa una política intel·ligent d'aprofitament d'aquesta oportunitat industrial". A més, i sempre segons Estevan, "l'ocupació que es crea és d'elevada qualificació mitjana, molt estable i no sotmesa a pressions de deslocalització, ja que l'aigua dessalada requereix producció local i no pot importar-se".

De res no serviran totes les mesures que es prenguen si no tenen en compte quines són les necessitats reals. Si perdem de vista els riscos del desenvolupament sense control, com assenyalen els experts, no hi haurà desaladores que valguen. Cal tenir sempre present el mot que en pocs anys ja ha fet fama: sostenibilitat.

Víctor Maceda